

26.9.2025

VN/27681/2025 VN/27681/2025-STM-1

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain arviointia varten

HEL 2025-013977 T 03 00 00

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) tuli voimaan 1.1.2024 ja sen väliaikainen muutos ajalle 1.2.2025- 31.12.2026.

Sosiaali- ja terveysministeriö on kutsunut hyvinvointialueet, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän kuulemistilaisuuteen ja antanut mahdollisuuden antaa kirjallisen lausuman sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetuin lain arviointia varten liittyen valvontalain hyötyihin, haasteisiin sekä lainsäädännön kehittämistarpeisiin.

Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan näkemyksen mukaan on arvokasta, että valvontalain myötä sosiaali- ja terveyspalveluiden laatuun, omavalvontaan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden liittyvät asiat on koottu yhteen lakiin selkeyttäen ja yhtenäistäen näitä kokonaisuuksia. Yhdenmukaiset velvoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon omavalvonnassa parantavat asiakas- ja potilasturvallisuutta.

Rekisteröintiin liittyvät velvoitteet ja niiden tulkinnat ovat kuitenkin erityinen ongelma julkisten palveluiden rekisteröinnin näkökulmasta. Liian yksityiskohtainen palvelupisteiden määrittely teettää tarpeetonta hallinnollista työtä ja kustannuksia ilman erityistä lisäarvoa, vähentää ketteryyttä palveluverkon muutoksille ja on myös turvallisuus- ja varautumisnäkökulmasta ongelmallista.

26.9.2025

Rekisteröintimenettely:

Mitä vaikutuksia rekisteröintimenettelyllä voidaan arvioida olleen asiakas- ja potilasturvallisuuteen? Entä palvelujen järjestämiseen?

Palveluiden rekisteröinti tukee osittain asiakas- ja potilasturvallisuutta luomalla peruslähtökohdat turvallisten palveluiden tuottamiselle. Pitkä rekisteröintiprosessi ja ohjauksen epäselvyydet voivat kuitenkin hidastaa palveluiden ketterää uudistamista, mikä heikentää palvelujen saatavuutta. Saatavuuden häiriöt voivat vaarantaa asiakas- ja potilasturvallisuuden ja lisätä palveluntarvetta tilanteen pitkittyessä.

Palveluiden järjestämiseen liittyvän valvonnan toteuttaminen on vaikeutunut, kun järjestämisvastuullisilla ei ole riittävää näkyvyyttä palveluntuottajien rekisteröinteihin. Toimilupatietojen kerääminen mekaanisti vie runsaasti resursseja. Soteriin siirtymisen myötä järjestäjän valvontaa toteutettaessa on havaittu, etteivät rekisteröidyt tiedot ole aina luotettavia.

Ovatko kaikki rekisteröintiä varten annettavat tiedot osoittautuneet tarpeellisiksi valvonnan näkökulmasta? Entä onko valvonnassa todettu tarve tiedoille, joiden antamisesta ei ole säädetty?

Pidämme rekisteröitävien tietosisältöjen uudelleenarviointia tärkeänä. Julkisten palveluntuottajien osalta tietosisältöjen supistaminen on perusteltua, sillä toimintavelvoitteisiin kuuluu jo nyt tuottaa organisaatiorakenteeseen liittyvät tiedot useisiin julkisiin rekistereihin.

Järjestämisvastuullisena Helsinki varmistaa valvonnassaan palvelutoiminnasta vastaavien ja sitä lähijohtavien henkilöiden ammatillisen kelpoisuuden (ammattihenkilörekisteri) ja muun soveltuvuuden joka tapauksessa osana tuottajien ennakollista ja toiminnanaikaista valvontaa. Vastuuhenkilötiedon jatkuva päivitysvelvoite kuormittaa rekisterinviranomaista ja aiheuttaa palveluntuottajille kustannuksia, jotka välillisesti siirtyvät järjestäjätahojen maksettavaksi. Tästä syystä vastuuhenkilötiedon rekisteröimisen tarvetta jatkossa on tarpeen arvioida uudelleen. Rekisteritiedoista oleellimmat ovat palveluyksikön tuottamat palvelut, mahdollinen asiakaspaikkojen määrä sekä sijainti- ja toiminta-alue.

Onko kertyneen valvontakäytännön näkökulmasta perusteltua, että rekisteröinnille säädetty vaatimukset ulottuvat yhtäläisesti kaikkiin palveluntuottajiin?

26.9.2025

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on mietinnössään (StVM 54/2022 vp., s. 5) todennut, että vaikka lailla säädetyt tietosisällöt ovat kaikille tuottajille yhteisiä, ne on aina mukautettava siihen, millaista palvelutoiminta tosiasiallisesti on. Valiokunta pitää tärkeänä, että osana lain toimeenpanon ohjausta ja valvontaa kiinnitetään huomiota tietojen ilmoittamisen tapaan, tasoon ja mukauttamiseen kulloiseenkin palvelutoiminnan muotoon. Valvontalain soveltamisohjeessa (VN/33652/2023) painotetaan lisäksi riskiperusteisuutta, perustuen toiminnan tosiasialliseen sisältöön ja laajuuteen, tasapuolisuuteen ja suhteellisuuteen. Mikäli julkisen palveluntuottajan rekisteröinnin oletetaan toteutuvan samalla tapaa kuin yksityisen, nousee esille huoli, ettei rekisteröintikokonaisuuden toteuttaminen ole linjassa lain soveltamisessa painotetun suhteellisuusperiaatteen kanssa.

Valvova viranomaisen edellyttää rekisteröinnissä manuaalisen käyttöliittymän käyttöä ja toimintatapaa, joka lisäisi järjestämisvastuullisten organisaatioiden hallinnollista taakkaa merkittävästi. Tiedonhallintalain (906/2019) tavoitteena on ollut tehostaa viranomaisten tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta ja vähentää viranomaisten rinnakkaista tiedonkeruuta. Näkemyksemme mukaan tätä tavoitetta ei ole riittävästi huomioitu. Katsomme tärkeäksi arvioida, onko julkisten palveluntuottajien tarpeellista toimittaa kaikki valvontalain edellyttämät tiedot Soteriin. Osa tiedoista ilmoitetaan jo muihin valtion viranomaisten edellyttämiin rekistereihin. Hallitusohjelmassa korostetaan digitaalisten palveluiden ja tietojohdamisen sujuvuuden lisäämistä ja yhteisen sote-tiedonhallinnan infrastruktuurin rakentamista kansallisella tasolla. Kannatamme laajempaa sosiaali- ja terveysalan rekisteritiedon koostamisen koordinoitua ja kehittämistä sekä tietojen siirtämistä automatisoidusti rekistereiden välillä.

Miten hyvinvointialueiden palvelurakenteiden katsotaan istuvan Soteri-rekisteröintiin?

Palvelurakenteiden istuvuus Soteri-rekisteröintiin on ongelmallinen. Käsite- ja luokitusmääritykset ovat haasteellisia muiden tiedontoimitusvelvoitteiden, talouden hallinnan sekä laskutuksen näkökulmista. Lisäksi laaja ja yksityiskohtainen rekisteröintivelvoite hidastaa järjestäjien palveluiden uudistamiskykyä ja tekee rakenteista vähemmän ketteriä kuin järjestämislain (612/2021) tavoitteet edellyttäisivät. Tarkennettujen ohjeiden puuttuminen vaikeuttaa Soteri- rekisteröintiin valmistautumista julkisilla tuottajilla. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisen tieto-

26.9.2025

massan toimittaminen rekisteröintivaiheessa edellyttää erillisiä tai vähintäänkin perustehtävistä irrotettuja resurssointia, mikä saattaa vaarantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä heikentää väliaikaisesti palvelujen saatavuutta. Pidämme tärkeänä huomioida rekisteröinnin lisäksi myös rekisteritietojen ajantasaisuudesta huolehtimisesta, muutos- ja siirtomaksuista sekä ennakkotarkastusmaksuista aiheutuvat kustannusvaikutukset julkiselle taloudelle.

Millaisia riskejä/hyötyjä arvioitte rekisterin julkisesta tietopalvelusta olevan?

On merkittävä kansallinen turvallisuusriski tuottaa avoin tieto julkisista sosiaali- ja terveydenhuollon toimipaikka- ja palvelutiedoista, joka voi paljastaa kriittisiä sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita.

Helsingin julkiset tiedot löytyvät kaupungin verkkosivuilta. Tietosuojan ja yksityisyyden näkökulmista, voi vastuuhenkilöiden tai palvelupisteiden tietojen julkaiseminen johtaa väärinkäytöksiin. Ammatillaiset ja kansalaiset voivat myös saada virheellistä tietoa palveluista, jos tiedot eivät päivity ajantasaisesti. Kannatamme tarkempaa arviointia siitä, onko kaikkien tietojen rekisteröiminen ja julkaiseminen valvonnan tai asiakkaiden näkökulmasta tarpeellista. Pidämme myös tärkeänä selvittää, millaista hyötyä kerättävistä tiedoista on suhteessa hallinnollisesti muodostuviin kustannuksiin julkisille palveluntuottajille.

Hyödyllisenä nähdään rekisteritietojen tarkistamisen mahdollisuus järjestäjän omavalvontaa toteuttaessa (vrt. ammattihenkilörekisteri) kuormittamatta valvontaviranomaista erillisillä tietopyynnöillä. Samalla tämä osuus järjestäjän valvontatehtävää voidaan toteuttaa viivytyksettä ja se paitsi tuo säästöjä kaikille osapuolille, sujuvoittaa myös palvelujen saatavuutta. Tämä olisi mahdollista saavuttaa myös rajaamalla näkyvyys järjestäjätahojen käyttöön.

Palveluyksikkö on lakiin otettu uusi käsite, jolla tarkoitetaan sellaista hallinnollisesti järjestettyä kokonaisuutta, jossa tuotetaan sosiaali- ja terveyspalveluja. Miten määritelmä näyttäytyy lain käytännön soveltamisessa?

Lainsäädännön tarkkarajaisuus viittaa siihen, kuinka täsmällisesti ja selkeästi lainsäädäntö määrittelee säännösten kohteena olevan asian tai henkilöryhmän. Se tarkoittaa, että lainsäädäntö on rajattu selkeästi siten, että sen soveltamisala on yksiselitteinen ja ymmärrettävä, jotta

26.9.2025

vältetään epäselvyydet ja väärinkäsitykset sen tulkinnassa ja soveltamisessa.

Organisaatioiden toimintojen ja hallinnollisten rakenteiden erilaisuuksia huomioiden käsitteen väljyys ja joustavuus on tarpeellinen. Vaarana on, ettei palveluysikkö- käsite palvele alkuperäistä tavoitettaan yhdenmukaisen laadun ja valvonnan varmistamisessa. Vaihtelevat tulkinnat palveluysikön muodostamisesta organisaatioiden välillä ovat jo nähtävissä THL:n Sote-organisaatiorekisterissä. Uusi palveluysikkömäärittely ei vielä toimi yhdenmukaisena vertailun ja valvonnan käsitteenä.

Valvojan viranomaisen ohjeistuksessa käytetään toistuvasti käsitettä palvelupiste. Palvelupiste-käsite olisi syytä arvioida perusteellisesti. Tällä hetkellä valvontalaki ei tunne kyseistä käsitettä. Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan kontekstissa useiden satojen palvelupisteiden rekisteröinti tarkoittaisi merkittävää työmäärää sekä mittavia rekisteröintikuluja. Palvelupistetasolle menevä julkinen rekisteröinti julkisille palveluntuottajille ei ole turvallisuuden, riskienhallinnan eikä varautumisen näkökulmasta toivottava, vaan näkemyksemme mukaan riskejä lisäävä.

Palveluntuottajan ja palveluysiköiden erillisen rekisteröinnin tarkoitus oli keventää nykyiseen lupa- ja ilmoitusmenettelyyn liittyvää hallintoa ja selkeyttää eri edellytysten välisiä suhteita. Miten em. tavoite on toteutunut?

Vaikutelman mukaan hallinnollinen taakka on kasvanut huomattavasti. Palveluntuottajan ja palveluysiköiden erillinen rekisteröinti on lisännyt tiedon toimittamiseen velvoitteita ja tehnyt prosessista raskaamman kuin aiemmassa lupa- ja ilmoitusmenettelyssä. Palveluntuottajan ja palveluysikön käsitteet sekä rekisteröintiin liittyvät tietosisällöt ovat osoittautuneet vaikeaselkoisiksi. Viranomaisten päällekkäiset tiedonkeruut eri rekistereihin ovat luoneet rinnakkaisia vastuita ja tietosisältöjä.

Onko väliaikaisella lainmuutoksella 1.2.2025 alkaen ollut vaikutusta rekisteröintimenettelyyn, asiakas- ja potilasturvallisuuteen tai henkilöstön ja palveluiden saatavuuteen? Onko väliaikaisen sääntelyn soveltamisalanrajaus ollut tarkoituksenmukainen?

Pidämme muutosta tarkoituksenmukaisena. Osassa palveluja muutos on vaikuttanut myönteisesti palvelujen saatavuuteen. Muutos ei myöskään vaikuta kuormittavasti järjestäjän omavalvontavelvoitteeseen, sil-

26.9.2025

lä kaikkien järjestämisen piiriin hyväksyttävien tuottajien kohdalla toteutetaan Helsingin kaupungilla samanlainen ennakollisen valvonnan menettely rekisteröinnistä riippumatta.

Omavalvonta ja viranomaisvalvonta

Valvontalain tavoitteena oli selkeyttää ja yhtenäistää sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa sekä parantaa palvelujen laatua ja asiakas- ja potilasturvallisuutta. Valvontalailla vahvistettiin palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omaa vastuuta palvelujen laadusta, turvallisuudesta ja asianmukaisuudesta sekä säädettiin erikseen toiminnan johtamisesta sekä vastuuhenkilöä koskevista edellytyksistä. Tavoitteena oli myös omavalvonnan avulla ehkäistä puutteita, vähentää viranomaisten jälkikäteistä puuttumista ja kohdentaa resursseja tehokkaammin. Uudistuksella pyrittiin lisäämään ennakoivuutta, riskiperusteisuutta, vuorovaikutteisuutta ja yhdenvertaisuutta valvonnassa.

Onko palvelunjärjestäjän (ja palveluntuottajan) omavalvonnalla onnistuttu parantamaan asiakas- ja potilasturvallisuutta ja ehkäisemään palvelutoiminnassa ilmeneviä epäkohtia ja jos niin miten?

Valvontalaki sisältää koko sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan omavalvonnan ja valvontavelvoitteiden kokonaisuuden, mikä on vahvistanut asiakkaiden ja potilaiden yhdenvertaisuutta järjestäjän omavalvontavelvoitteen kautta. Yhtenevän lainsäädännön ja suurempien järjestäjätoimijoiden (vrt. aiemmin kunnat) myötä myös kansallinen keskustelu asiakas- ja potilasturvallisuudesta ja sote-palvelujen laadusta on lisääntynyt huomattavasti. Tämä mahdollistaa tiedon jakamisen ja uusien asiakas- ja potilasturvallisuuden innovaatioiden aiempaa tehokkaamman käyttöönoton.

Mitkä ovat olleet omavalvonnan vaikuttavimpia välineitä ja toisaalta keskeisimpiä haasteita?

Vaikuttavana voidaan nähdä järjestäjän ja tuottajan omavalvonnan painottaminen lainsäädännön tasolla. Terveys- ja sosiaalipalvelujen yhtenäinen omavalvontaa koskeva lainsäädäntö on vahvistanut osaltaan sote-palvelujen integraatiota. Omavalvonnan toteuttamisen ja toimenpiteiden säännöllinen raportointivelvoite ohjaa myös tasavertaisesti niin tuottajia kuin järjestäjiä kehittämään seurannan mittareita ja vahvistaa siten tietoon perustuvaa johtamista.

26.9.2025

Keskeinen haaste on osittain epäselvä terminologia. Valvontalaissa toiminnan epäkohdista käytetään useita käsitteitä. Omavalvonta-käsitteellä taas viitataan sekä tuottajan että järjestäjän velvoitteisiin, mikä tuo haasteita erilaisten vastuiden ymmärtämiseen.

Onko omavalvonnan täsmentäminen mahdollistanut käytettävissä olevien valvontaviranomaisten resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen? Jos, niin miten tai mitä haasteita siihen vielä mahdollisesti liittyy?

Valvontaviranomaisen keskittyessä järjestäjän toteuttaman omavalvonnan valvontaan, on roolijako selkeytynyt aiemmasta tilanteesta, jossa erityisesti sosiaalipalvelujen valvontaa toteutettiin usein palveluyksiköissä päällekkäin kuntatoimijoiden ja valvontaviranomaisten toimesta. Tämä lisää kansallisesti valvontatoiminnan johdonmukaisuutta, joskin siinä on edelleen jonkin verran alueellisia eroavaisuuksia.

Onko valvonnassa pystytty lisäämään valvonnan ennakoitavuutta, riskiperusteisuutta, vuorovaikutteisuutta ja yhdenvertaisuutta?

Yhdenvertaisuutta on lisätty. Muutos ei ole kuitenkaan toteutunut vielä kahdessa vuodessa koko kentän laajuisesti palvelujen historiallisesti melko erilaisten taustojen takia, joten ennakoitavuuden ja riskiperusteisuuden osalta asiaa on liian varhaista arvioida. Näkemyksemme mukaan kehitys vaikuttaa myönteiseltä.

Onko valvontalain mukaisiin omavalvonnan ja viranomaisvalvonnan tehtäviin liittyvät tiedonsaantioikeudet riittävän kattavat?

Soteri-rekisterin läpinäkyvyys vähintään järjestämisvastuullisille tahoille olisi näkemyksemme mukaan tärkeä saada viimein voimaan. Tietojen osalta ainakin palveluyksikön toiminta-alue, rekisteröidyt palvelumoodot, asiakaspaikkaluku ja rekisteröinnin voimaantulon ajankohta on tärkeää saada näkyviksi ilman erillisiä tietopyyntöjä.

Onko valvontalain 28 § vaikeuttanut vuokratyövoiman käyttöä tai aiheuttanut muita haasteita hyvinvointialueilla?

Helsingin kaupungin palveluissa ei ole havaittu merkittäviä haasteita valvontalain 28 §:n johdosta. Asiakas- ja potilasturvallisuusriski on kuitenkin havaittu siinä, että lyhytkestoisissa sijaisuuksissa ei rikosrekisteriotteen tarkistaminen ole tarkoituksenmukaista, koska rekisteriote pitäisi lyhyitä sijaisuuksia tekevän kohdalla olla käytännössä koko ajan saa-

26.9.2025

tavilla. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa lyhytkestoisesti työskentelevä henkilö voi toimia useilla eri työnantajilla pitkään ilman, että hänen rikosrekisteriotettaan on koskaan tarkistettu. Tilanne olisi ratkaistavissa ulottamalla rikosrekisteriotteiden tarkistamisvelvoite koskemaan myös sote-alalle työvoimaa vuokraaviin yrityksiin.

Muut kommentit liittyen valvontalain hyötyihin, haasteisiin ja kuormittavuustekijöihin sekä lainsäädännön kehittämistarpeisiin

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan yhtenäistäminen sekä palvelujen laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden vahvistaminen yhdenvertaisesti tuotantotavasta ja tuottajasta riippumatta on arvona kannatettava. Lähtökohtaisesti palvelunjärjestäjät ovat kuitenkin eriarvoisessa asemassa yksityisiin palveluntuottajiin verrattuna: hyvinvointialueet, Helsingin kaupunki ja HUS ovat vastuullisia järjestämään palveluita ja siten varmistamaan niiden saatavuuden omalla palvelutuotannolla, kun taas yksityiset palveluntuottajat voivat valita mitä palveluita tuottavat. Tämä on näkemyksemme mukaan tärkeää huomioida myös lainsäädännössä erityisesti rekisteröintivelvoitteisiin liittyen.

Valvontalain mukaisen omavalvonnan suhde kuntalain (410/2015), hyvinvointialuelain (611/2021) ja laki valtion talousarviosta (423/1988) mukaiseen sisäiseen valvontaan on myös tulkinnanvarainen ja osin epäselvä. Epäselvä on myös valvontalain mukaisen vastuuhenkilön vastuu suhteessa terveydenhuoltolain (1326/2010) 57 § ja sosiaalihuoltolain (1301/2014) 46 a § määrittämiin vastuihin. Näitä suhteita olisi näkemyksemme mukaan tarvetta tarkentaa.

Lisätiedot

Sofie Klawér-Kallio, laatupäällikkö
puhelin: 09 310 76510, sofie.klawer-kallio@hel.fi

26.9.2025

Juha Jolkkonen
sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sotepe.sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki
www.hel.fi/sotepe

Puhelin

+358 9 310 5015

Y-tunnus

0201256-6